

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ EDİRNE SAĞLIK YÜKSEKOKULU SON SINIF ÖĞRENCİLERİNİN LİSANSÜSTÜ EĞİTİM HAKKINDAKİ GÖRÜŞ VE DÜŞÜNCELERİ

Yrd. Doç. Dr. Serap ÜNSAR

Trakya Üniversitesi Edirne Sağlık Yüksekokulu

ÖZET

Amaç: Araştırma Trakya Üniversitesi (T.Ü) Edirne Sağlık Yüksekokulu (ESYO) hemşirelik/ ebelik son sınıf öğrencilerinin lisansüstü eğitime ilişkin görüş ve düşüncelerini belirlemek amacıyla tanımlayıcı olarak planlanmıştır.

Gereç ve Yöntem: Araştırmanın örneklemini Şubat- Mart 2004 tarihleri arasında T.Ü. ESYO Hemşirelik ve Ebelik son sınıfta öğrenim gören öğrencilerin tümü (92 kişi) oluşturmaktadır. Veriler, araştırmacı tarafından literatür bilgileri doğrultusunda hazırlanan 22 soruluk anket formu kullanılarak elde edilmiştir.

Bulgular ve Sonuç: Araştırmaya katılanların %57.6'sını hemşirelik, %42.4'ünü ebelik öğrencileri oluşturmaktadır. Öğrencilerin %67.4'ünün yüksek lisans yapmak istediği, %44.6'sının yüksek lisans giriş koşullarını bildiği/kısmen bildiği, yüksek lisans yapmak istemeyen öğrencilerin %36.7'sinin yabancı dil bilgilerinin yetersizliği nedenini belirttikleri, öğrencilerin %90.2'sinin lisansüstü eğitimin hemşirelik/ebelik mesleğinin profesyonel kimliğinin gelişimine katkıda bulunacağını belirtmişlerdir. Mezuniyet sonrası eğitim alanında çalışmak isteyen öğrencilerin %88.9'u, öğrenim gördüğü okuldaki uygulamalı eğitimi yeterli bulmayan öğrencilerin %88.9'u yüksek lisans yapmak istediği belirlenmiştir ($p < 0.05$). Bu sonuçlar doğrultusunda;

- Öğrencilere yüksek lisansa giriş koşulları konusunda danışmanlık hizmetleri verilmesi,
- Öğrencilere yabancı dil geliştirme kurslarının açılması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik/ebelik öğrencisi, Yüksek lisans eğitimi.

SUMMARY

The Views and Thoughts of Senior Students About Graduate Education at Edirne Health College, Trakya University

Objective: The descriptive study was planned to determine of views and thoughts of seniors Nursing/Midwifery programs at Edirne Health College (EHC), Trakya University (T.U) about graduate education.

Materials And Method: The sample of the research composed of all seniors (92) in nursing and midwifery in EHC at T.U between February and March 2004. Data were collected via a questionnaire, wich included 22 questions prepared by researcher using literature knowledges.

Results And Conclusions :The students of 57.6% is composed of nursing students and those of 42.4% is composed of midwifery students. 67.4% of the students wanted to do graduate education, 44.6% of the students knew/knew partly graduate education entrance conditions, 36.7% of the students who didn't want to do graduate education stated that their foeign language wasn't enough to do graduate education and 90.2% of the students stated that graduate education would contribute to the development of their profession. It was determined that 88.9% of the students who wanted to work in as academician after graduation, 88.9% who didn't thought that practical education was enough in their school wanted to do graduate education ($p<0.05$). According to these results, I can suggest the following;

- To give advisory services to students about graduate education entrance conditions,
- To give foreign language courses to university students in order to develop their language.

Key Words: Nursing/midwifery students, Graduate education.

GİRİŞ

Günümüze kadar hemşirelik/ebelik eğitimi ortaöğrenimden lisans düzeyine kadar çeşitli programlarda verilmiştir. Hemşirelik eğitimi Türkiye'de ilk defa lisans düzeyinde 1955 yılında Ege Üniversitesinde başlamış, bunu Hacettepe ve İstanbul Üniversitelerinde açılan okullar izlemiştir. Bu okullarda devam eden eğitimin yanında, 1996 yılından itibaren 79 sağlık yüksekokulunda hemşirelik, ebelik ve sağlık memurluğu programları ile lisans eğitimi verilmektedir (Kuzu ve ark. 2003, Yazıcı 2001, Velioğlu 1994).

Günümüzde dünyada ve ülkemizde hemşirelik, ebelik gelişen toplumda yerini belirlemiş bir meslek olarak kabul edilmiştir. Her insanın yeterli, yetenekli ve birbirleriyle uyum içinde çalışan sağlık meslek üyelerine gereksinimi vardır. Bu yaklaşımla ele alındığında, ulusal sağlık sorunlarının çözümünde hemşire ve ebeler profesyonel sağlık ekibinin vazgeçilmez üyeleridir. Hemşirelik bakımının bireyin, ailenin ve toplumun sağlığını korunması, geliştirilmesi ve hasta olduğunda iyileştirilmesinde vazgeçilmez bir yeri ve önemi olduğu bilinmektedir. Hemşirelik bakımının kalitesinin yükseltilmesi ve geliştirilmesi ancak hemşirelik eğitiminin niteliğinin yükseltilmesinden geçer. Lisansüstü eğitim, lisans eğitimi alan hemşire/ebelere, mesleğin uzmanlık alanlarında ileri eğitim vererek, eğitimci, yönetici, araştırmacı ve nitelikli hemşire/ebe yetiştirmeyi amaçlar. Ülkemizde 1968 yılından başlayarak "Hemşirelikte bilim uzmanlığı", 1972 yılından itibaren de

“Hemşirelikte Bilim Doktorası” programları yürütülmektedir. Lisansüstü bilim alanları; hemşirelik esasları, dahiliye, cerrahi hastalıkları, doğum ve kadın sağlığı hastalıkları, çocuk sağlığı ve hastalıkları, halk sağlığı, psikiyatri hemşireliği ile hemşirelikte yönetim ve öğretimi içermektedir. Lisansüstü eğitim kişiye; bağımsızlığını kazanma, kendi kişisel ve sosyal ilişkilerini düzenleme, kendine uygun yeni değerler ve amaçlar belirleme ve benimseme, sorun çözme ve sorumluluklar ile başedebilme desteğini sağlar. Mesleğin uygulama alanına yönelik daha iyi uygulayıcılar, klinisyenler yetiştirilmesinde, tüm potansiyelini kullanabilen hemşire/ebeleri yetiştirmede büyük katkılar sağlar (Dereli ve Demir 1999, Khorsid ve ark. 1992, Sertbaş ve Şahin 1996, Velioglu 1994).

Araştırma Trakya Üniversitesi (T.Ü) Edirne Sağlık Yüksekokulu (ESYO) hemşirelik/ ebelik son sınıf öğrencilerinin lisansüstü eğitime ilişkin görüş ve düşüncelerini belirlemek amacıyla tanımlayıcı olarak planlanmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın örneklemini Şubat- Mart 2004 tarihleri arasında T.Ü ESYO Hemşirelik ve Ebelik son sınıfta öğrenim gören öğrencilerin tümü (92 kişi) oluşturmaktadır.

Veriler, araştırmacı tarafından literatür bilgileri doğrultusunda (Buzlu ve Kutlu 1999, Dindar ve Şıpkın 1996, Kuzu ve ark. 2003, Sertbaş ve Şahin 1996, Yazıcı ve Nural 2001) hazırlanan 22 soruluk anket formu kullanılarak elde edilmiştir. Anket, öğrencilerin kişisel özelliklerini, mezuniyet sonrası çalışmak istedikleri alanları, lisansüstü eğitim yapma ile ilgili düşüncelerini, lisansüstü eğitime giriş koşullarını, lisansüstü eğitimin hemşirelik/ebelik mesleğine katkılarının ne olacağını içeren sorulardan oluşmaktadır. Anket formları öğrencilere çalışmanın amacı belirtildikten sonra dağıtılmış ve öğrenciler formu kendileri yanıtlamışlardır.

Verilerin analizi SPSS 10.0 istatistik programında yüzdeleme, pearson ki-kare testi kullanılarak değerlendirilmiş, $p < 0.05$ olan değerler istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Araştırmaya katılan öğrencilerin %57.6'sını hemşirelik, %42.4'ünü ebelik öğrencileri oluşturmaktadır. Öğrencilerin yaş ortalaması 22.26 ± 1.22 'dir. Öğrencilerin ebeveynlerinin çalışma ve eğitim durumlarının dağılımına bakıldığında; %77.2'sinin annesinin ev hanımı, %21.7'sinin herhangi bir işte

çalıştığı, babalarının %40.2'sinin serbest meslek sahibi, %32.6'sının emekli, %10.9'unun işçi, %9.8'inin memur olduğu, annelerinin %64.1'inin ilkokul, %18.5'inin ortaöğrenim, %5.4'ünün üniversite mezunu olduğu, babalarının %43.5'inin ilkokul, %42.4'ünün ortaöğrenim, %6'sının üniversite mezunu olduğu, ailenin gelir düzeyinin %76.1'inin orta, %14.1'inin iyi, %8.7'sinin kötü olduğu belirlenmiştir. Yapılan çalışmalarda da SYO'nu tercih eden öğrencilerinin sosyal, ekonomik ve kültürel açıdan orta düzeydeki ailelerden geldikleri belirlenmiştir (Dereli ve Demir 1999, Dindar ve Şıpkın 1996, Sertbaş ve Şahin 1996, Ulusoy 1992, Dereli ve Demir 1999).

Öğrencilerin öğrenim gördükleri bölümleri ile ilgili sorulara verdikleri yanıtların dağılımına baktığımızda; %67.4'ünün bölümünü isteyerek %32.6'sının istemeyerek tercih ettiği, öğrencilerin %67.4'ü okulda gördükleri teorik eğitimi kısmen yeterli, %19.6'sı yeterli, %13'ü yetersiz bulduğu, yine öğrencilerin %52.2'si uygulamalı eğitimi kısmen yeterli, %29.3'ü yetersiz, %18.5'i de yeterli bulduklarını belirtmişlerdir. Bireyin yaşamında vereceği en önemli kararlardan biri de meslek seçimidir. Kişinin iş yaşamında doyumlu, verimli, başarılı ve üretken olabilmesi büyük ölçüde istediği mesleği yapmakla ilgilidir. Sertbaş ve Şahin'in çalışmasında (1996) SYO öğrencilerinin %39.68'inin bölümünü isteyerek, %60.32'sinin istemeyerek tercih ettiği belirlenmiştir. Dindar ve Şıpkın'ın çalışmasında (1996) öğrencilerin %50'si klinik uygulamayı yetersiz, %10.8'i yeterli bulmuşlardır. Kuzu ve ark.'larının çalışmasında (2003) SYO öğrencilerinin %40.3'ü mesleki derslerin teorik öğreniminden memnun oldukları, %59.7'sinin memnun olmadıkları, öğrencilerin %41.6'sının mesleki derslerin uygulamasından memnun oldukları, %58.4'ünün memnun olmadıkları belirlenmiştir. T.Ü Edirne SYO'nda hemşirelik ve ebelik lisans programlarında 2 öğretim üyesi, 8 öğretim görevlisi ile eğitim-öğrenim yürütülmektedir. Klinik uygulama ve teorik derste yaklaşık 30 öğrenciye 1 öğretim elemanının düşmesi son derece yetersizdir. Etkili bir klinik öğretim için literatürde öğretim elemanına düşen öğrenci sayısının 8-10 arasında olması, bu sayının en fazla 15'e çıkabileceği, 10 öğrenci üzerine çıkmaması gerektiği vurgulanmaktadır (Kuzu ve ark. 2003, Uyer 1992, Velioglu 1994).

Tablo 1. Öğrencilerin Mezuniyet Sonrası Çalışma Alanları ve Lisansüstü Eğitim Hakkındaki Görüş ve Düşüncelerine Göre Dağılımı (n= 92)

Mezuniyet sonrası çalışma alanı	n	%
Kendi işimi yapmak istiyorum	60	65.2
Eğitim alanında çalışmak istiyorum	27	29.3
Yönetici olarak çalışmak istiyorum	5	5.4
Mezuniyet sonrası yüksek lisans yapmayı isteme durumu		
Evet	62	67.4
Hayır	30	32.6
Yüksek lisans yapmak istediği bölümler		
Kadın sağlığı ve hastalıkları hemşireliği	20	32.3
İç hastalıkları hemşireliği	13	21
Çocuk sağlığı ve hastalıkları hemşireliği	12	19.3
Halk sağlığı hemşireliği	8	12.9
Diğer (temel bilimler, psikiyatri, cerrahi hemşireliği vb)	9	14.5
Yüksek lisans yapmak isteme nedenleri		
Uzmanlık alanını belirlemek, akademisyen, yönetici olmak için	36	58
Yalnızca akademisyen hemşire/ebe olmak için	13	21
Diğer (Daha iyi bakım vermek vb.)	13	21
Yüksek lisans yapmak istememe nedenleri		
Yüksek lisansa giriş için yabancı dil bilgim yetersiz	11	36.7
Bölümümü isteyerek seçmemem	6	20
Diploma notum düşük	2	6.7
Maddi imkansızlık	2	6.7
LES ve yabancı dil sorunu	2	6.7
Diğer (T.Ü'de hemşirelik/ebelik yüksek lisans programı olmaması vb.)	3	9.9
Cevapsız	4	13.3
Yüksek lisans başvuru koşullarını biliyor musunuz?		
Bilmiyor	38	41.3
Kısmen biliyor	22	23.9
Biliyor	19	20.7
Cevapsız	12	13
Lisansüstü eğitim mezunu hemşire/ebe sayısı arttıkça mesleğin profesyonel kimlik kazanacağını düşünüyor musunuz?		
Evet	83	90.2
Kısmen	6	6.5
Hayır	3	3.3

Öğrencilerin mezuniyet sonrası %65.2'sinin kendi işini yapmak istedikleri, %29.3'ünde eğitim alanında çalışmak istedikleri; %67.4'ünün yüksek lisans yapmak istediği, %32.6'sının yapmak istemediği, yüksek lisans yapmak isteyenlerin %32.3'ünün kadın-doğum, %21'inin iç hastalıkları, %19.3'ünün çocuk sağlığı ve hastalıkları hemşireliğini tercih edecekleri, öğrencilerin %58'inin uzmanlık alanını belirlemek, akademisyen, yönetici olmak için yüksek lisans yapmak istedikleri belirlenmiştir. Öğrencilerin %44.6'sının yüksek lisans giriş koşullarını bildiği/kısmen bildiği, %90.2'sinin lisansüstü eğitimin hemşirelik/ebelik mesleğinin profesyonel kimliğinin gelişimine katkıda bulunacağını belirtmişlerdir (Tablo 1). Kuzu ve ark.'larının çalışmasında (2003) SYO öğrencilerinin mezuniyet sonrası %51.2'si kendi mesleğinde çalışmak istediği, %20'si eğitim alanında çalışmak istediği, %7.5'i de kendi alanı dışında çalışmak istediği belirlenmiştir. Aynı çalışmada öğrencilerin %73.3'ü lisansüstü eğitim yapmak istediğini belirtmişler, nedenlerini ise %33.3'ü kendi statülerini yükseltmek, %25.9'u mesleğine katkıda bulunmak, %11.1'i eğitimci olmak için şeklinde ifade etmişlerdir. Dereli ve Demir'in çalışmasında (1999) öğrenciler mezuniyet sonrası öğretim elemanı (%48.80), yönetici (%28.80) ve klinik hemşiresi (%16) olmak istediği bulunmuştur. Öğretim elemanı ve yönetici olmayı isteme nedenleri olarak hemşireliğin toplumda az değer verilen bir meslek olmasını göstermişlerdir. Ulusoy'un çalışmasında (1992) HYO son sınıf öğrencilerinin %42'sinin, Buzlu ve Kutlu'nun çalışmasında (1999) %48'inin lisansüstü eğitimi düşündükleri bulunmuştur. Araştırmada lisansüstü eğitimi isteyen öğrencilerin yarıdan fazla olması ve öğrencilerin bu eğitimi daha iyi uygulayıcılar, eğitimciler ve yöneticiler olmak için yapmak istemeleri literatür bilgileri ile de benzerlik göstermektedir.

Yüksek lisans yapmak istemeyen öğrencilerin başlıca nedenlerinin %36.7'sinin yabancı dil bilgisi yetersiz olduğu için, %20'si de bölümü isteyerek tercih etmedikleri için olduğunu belirtmişlerdir (Tablo 1). Lisansüstü eğitimde yabancı dil bugün günümüzde önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmakta, ne yazık ki mesleki yabancı dil bilgisi lisansüstü eğitim ve akademik kariyer yapmada genellikle yetersiz olmaktadır. Literatürü takip etmek açısından yeterli düzeyde yabancı dil bilgisi kaçınılmazdır. Ancak yabancı dil eğitimi, orta öğrenim döneminden ele alınması gereken bir sorundur. Hemşire/ebe öğrenciler bu konuda gereken bireysel çabayı göstermeli, ayrıca üniversitelerin de öğrencilere yönelik yabancı dil geliştirme kursları açmalarının yararlı olacağı söylenebilir.

Tablo 2. Öğrencilerin Bölüm, Yüksek Lisans Koşulları İle Lisansüstü Eğitim Yapma Durumlarının Dağılımı (n= 92)

ÖZELLİKLER	Yüksek Lisans Yapmak İsteme Durumu				x ²	p
	Evet		Hayır			
Bölüm	n	%	n	%	0.333	0.564
Hemşirelik	37	59.7	16	53.3		
Ebelik	25	40.3	14	46.7		
Mesleki derslerin uygulamasını yeterli buluyor musunuz?						
Evet	10	58.8	7	41.2	8.038	0.018
Kısmen	28	58.3	20	41.7		
Hayır	24	88.9	3	11.1		
Bölümünüzü isteyerek mi seçtiniz?						
Evet	42	67.7	20	66.7	0.011	0.918
Hayır	20	32.3	10	33.3		
Mezuniyet sonrası çalışma alanları						
Kendi işimi yapmak istiyorum	35	58.3	25	41.7	8.043	0.018
Eğitim alanında çalışmak istiyorum	24	88.9	3	11.1		
Yönetici olarak çalışmak istiyorum	3	60	2	40		

Yüksek lisans yapmak isteyen ebeklik ve hemşirelik bölümü öğrencileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamıştır (Tablo 2, $p > 0.05$). Mesleki derslerin uygulamasını yetersiz bulan öğrencilerin %88.9'unun yüksek lisans yapmak istediği bulunmuştur (Tablo 2, $p < 0.05$). Hemşirelik/ebelik teorik ve uygulamalı eğitimden oluşan bir sağlık disiplindir. SYO'larındaki akademik kadrolar nitelik ve nicelik yönünden iyileştirildiğinde eğitimin kalitesinin artacağı düşünülebilir. Mezuniyet sonrası eğitim alanında çalışmak isteyen öğrencilerin %88.9'unun yüksek lisans yapmak istediği bulunmuştur (Tablo 2, $p < 0.05$). Öğrencilerin daha çok akademisyen hemşire/ebe olmak amacıyla lisansüstü eğitimi yapmak istemeleri, mesleğin çalışma koşullarının yoğun olması, nöbet tutulması vb. nedenlerden kaynaklandığı düşünülebilir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırmanın sonucunda, mesleki derslerin uygulamasını yeterli bulmayan, mezuniyet sonrası eğitim alanında çalışmak isteyen öğrencilerin

yüksek lisans eğitimi yapmayı düşündükleri bulunmuştur. Öğrencilerin yarısından fazlasının yüksek lisans yapmak istediği, yüksek lisans giriş koşullarını tam olarak bilmediği, yabancı dil sorunlarının olduğu, yüksek lisans eğitimini daha çok branşlaşmak, akademisyen, yönetici hemşire/ebe olmak amacıyla yapmak istedikleri belirlenmiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda;

- Öğrencilere yüksek lisansa giriş koşulları konusunda danışmanlık hizmetleri verilmesi,
- Öğrencilere yabancı dil geliştirme kurslarının açılması,
- Sağlık yüksekokullarının akademik kadrolarının iyileştirilmesi önerilebilir.

KAYNAKLAR

- Buzlu S, Kutlu Y (1999). İ. Ü. Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu öğrencilerinin hemşireliğe ve mezuniyet sonrasına ilişkin düşünceleri, IV. Ulusal Hemşirelik Eğitimi Simpozyumu Kitabı, Çevik Matbaacılık, s.64-68.
- Dereli, N., Demir, Ü (1999). Hemşirelik yüksekokul birinci sınıf öğrencilerinin meslek bilinçlerinin incelenmesi, IV. Ulusal Hemşirelik Eğitimi Simpozyumu Kitabı, Çevik Matbaacılık, s.182-187.
- Dindar İ, Şıpkın S (1996). Trakya Üniversitesi Edirne Sağlık Yüksekokulu öğrencilerinin sosyo-ekonomik özellikleri, sorunları ve mesleki beklentilerinin araştırılması, Türk hemşireliğinde Yükseköğrenimin 40. Yılı Simpozyumu, Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir. s.49-57.
- Khorsid L, Eşer İ ve ark (1992). Lise son sınıf kız öğrencilerinin hemşirelik mesleğini tercih etme durumlarının incelenmesi, III. Ulusal Hemşirelik Kongresi Kitabı, Esnaf Ofset Matbaacılık, Sivas, s.831-837.
- Kuzu N, Bayramova N ve ark (2003). Sağlık Yüksekokulu hemşirelik ve sağlık memurluğu öğrencilerinin eğitimlerine ve geleceklerine ilişkin düşünceleri, Hemşirelik Forumu Dergisi 6:5 Eylül-Ekim.
- Sertbaş G, Şahin N (1996). Gaziantep Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu öğrencilerinin sosyo-demografik özellikleri ve okulu tercih etme nedenlerinin incelenmesi, Türk Hemşireler Dergisi 48:6.
- Ulusoy F (1992). Hemşirelik Yüksekokulları son sınıf öğrencilerinin meslek bilinçlerinin araştırılması, III. Ulusal Hemşirelik Kongresi Kitabı, Esnaf Ofset Matbaacılık, Sivas, s.409-413.
- Uyer G (1992). Hemşireliğe Genel Bakış, Hürbilek Matbaacılık, Ankara.
- Velioglu P (1994). Hemşireliğin Düşünsel Temelleri, Alaş Ofset Matbaası, İstanbul.
- Yazıcı S, Nural N (2001). Hemşirelik /Ebelik öğrencilerinin son sınıfın tamamının uygulama olmasına ilişkin görüşleri, İbni Sina Tıp Dergisi 6.